

Studium funkcji konektorów dyskursywnych z perspektywy lingwistyki kulturowej

Agnieszka Kamieniecka

Streszczenie

Celem niniejszej pracy jest analiza zastosowań oraz cech charakterystycznych wybranych konektorów dyskursu, jak również porównanie ich znaczeń semantycznych i dyskursywnych w języku hiszpańskim i polskim. Aby móc w pełni oddać najważniejsze aspekty poruszanego zagadnienia w ramach lingwistyki kulturowej, zastosowano metodę dekompozycji semantycznej, przy jednoczesnym uwzględnieniu narzędzi pragmatycznych i analizy dyskursu, wraz z teorią argumentacji.

Konektory dyskursywne, określane również jako znaczniki dyskursu, służą przede wszystkim lepszemu zrozumieniu informacji przekazywanej w dyskursach. Można je uznać za jednostki językowe wyrażające celowość, reprezentowane w różnych językach i językowych wizjach świata w różnej formie. Przedstawiona panorama badań dedykowanych pojęciu konektorów dyskursywnych zogniskowana została przede wszystkim wokół zależności semantyczno-pragmatycznej w ramach lingwistyki kulturowej.

Poprzez analizę lingwistyczną wybranych dyskursów staraliśmy się wskazać, w jaki sposób język, zwłaszcza ten należący do rejestru formalnego i wykorzystywany przez polityków, posługuje się formami językowymi by w jaknajwierniejszy sposób odzwierciedlić rzeczywistość, przy jednoczesnej zgodności z założeniami nadawcy komunikatu. Znaczniki dyskursu uruchamiają mechanizmy dyskursywne, które pozwalają przedstawić zawartość przekazywanej treści, pozostawiając przy tym margines wykorzystywany nierzadko w technikach manipulacji.

Zgodnie z głównym celem niniejszej pracy, przeprowadzona analiza z punktu widzenia lingwistyki kulturowej i językowej wizji świata oparta jest na kilku celach pomocniczych. Wśród nich są: identyfikacja i systematyzacja dorobku licznych teorii dotyczących konektorów dyskursywnych, przedstawienie cech charakterystycznych dyskursów polityków oraz najważniejszych elementów odznaczających język polityczny wraz z kluczowymi narzędziami, które w tego typu dyskursach mają zastosowanie. Ponadto, przedstawiona została charakterystyka najważniejszych pojęć argumentacji, pojęcia kontekstu i znaczenia. Praca

stanowi również próbę przedstawienia wybranych narzędzi i strategii lingwistycznych w ramach lingwistyki kulturowej.

Istotną kwestią w badaniu komparatywnym o charakterze interkulturowym jest fakt, iż dzięki językowi możliwe są różnego rodzaju strategie z wykorzystaniem konektorów, które spełniają funkcje dyskursywne. W wielu przypadkach konektory przejawiające się w języku hiszpańskim jako znaczniki językowe, podczas gdy w innym języku, jak na przykład polski, może być wyrażona poprzez przysłówek lub peryfrazę werbalną. Pod względem metodologicznym, analizę wspomnianych znaczników wspierały w przedstawionej pracy teorie pragmatyczne, analizy dyskursu, a także teoria dekompozycji semantycznej oparta na gramatyce o podstawach semantycznych S. Karolaka i B.K. Bogackiego (1991), która została zaadoptowana i poszerzona przez J. Wilk-Racięską (2009, 2012) w obszarze studiów komparatywnych polsko-hiszpańskich w obszarze lingwistyki kulturowej.

Cztery rozdziały niniejszej pracy tworzą dwie części, teoretyczną i aplikacyjną, w których uwaga została poświęcona kontekstom użycia konektorów, wyrażeniom, które można uznać za ekwiwalentne w stosunku do hiszpańskich znaczników dyskursywnych w języku polskim. W nawiązaniu do komparatywnego charakteru pracy, należy podkreślić, iż przedstawienie tłumaczeń poszczególnych konektorów nie było nadrzędnym celem badań, a analiza znaczenia semantycznego znaczników stanowiła element metodologiczny. Wyniki przeprowadzonego studium stanowią próbę wypełnienia luki badawczej, wynikającej z niewielkiej liczby analiz z punktu widzenia semantyczno-pragmatycznego znaczenia konektorów dyskursywnych na przykładzie dyskursów polityków.

Analiza poprzedzona została podstawami teoretycznymi. Pierwsza część, na którą składają się trzy rozdziały, obejmuje panoramę najważniejszych pojęć i dorobku analizy dyskursu, lingwistyki kulturowej oraz dorobek teoretyczny dotyczący badań nad konektorami dyskursu, niezbędny do przeprowadzenia studium funkcji konektorów w drugiej części pracy.

W pierwszym rozdziale poruszone zostały najważniejsze kwestie związane z teorią Analizy Dyskursu, podstawowe zasady i pojęcia. Przedstawione zostały również najistotniejsze aspekty dotyczące pojęcia spójności tekstu oraz znaczenia kontekstu. Zasygnalizowane zostały również cechy dyskursu politycznego, przede wszystkim z względu na charakter wybranego do badań korpusu.

Kolejny rozdział stanowi prezentację dotychczasowego stanu badań nad konektorami dyskursywnymi. Pierwszym z przedstawionych problemów w niniejszym rozdziale jest próba zaprezentowania i uporządkowania nomenklatury dotyczącej konektorów w języku hiszpańskim. W tym celu postanowiliśmy usystematyzować funkcje, klasyfikacje i definicje

badanego pojęcia. Mimo iż wiele z przedstawionych w drugim rozdziale podziałów znaczników dyskursywnych miało znaczenie w zaprezentowanym dorobku w tym zakresie, do dalszych badań nad przedmiotem niniejszej pracy wybrana została klasyfikacja konektorów przedstawiona przez M.A. Martín Zorraquino i J. Portolés (1999).

Ze względu na charakter pragmatyczny studium konektorów, niezbędna była prezentacja najważniejszych pojęć z zakresu badań Teorii Relewancji (D. Sperber, D. Wilson), Teorii Argumentacji (J.C. Anscombe, O. Ducrot) i Teorii Grzeczności (P. Brown, S. Levinson). Rozważania te są niezbędne podczas opisu znaczenia i roli zjawiska modalizacji oraz sposobów jej reprezentacji w dyskursie. Jedną z form są środki służące do łagodzenia lub wzmacniania wyrażeń użytych w dyskursie i tę rolę mogą pełnić, między innymi, konektory dyskursywne.

Trzeci rozdział zawiera rozważania dotyczące języka i kultury oraz stanowi podstawę przygotowującą do przybliżenia podejścia do interkulturowych badań kontrastywnych w niniejszej pracy, w szczególności tematyki językowej wizji świata. Jednym z głównych pojęć przedstawionych w tej części pracy jest znaczenie.

Po określeniu podstaw oraz najistotniejszych założeń i celów językoznawstwa kulturowego, przedstawiono narzędzie do przeprowadzenia analizy znaczników dyskursywnych w części aplikacyjnej zaczerpnięte z teorii dekompozycji semantycznej J. Wilk-Racięskiej.

Aby móc przeprowadzić badanie kontrastywne i porównać konektory dyskursywne w języku hiszpańskim i ich odpowiedniki w języku polskim, niezbędne jest wykorzystanie oryginalnych tekstów stanowiących fragmenty dyskursów polityków w każdym z analizowanych języków. Korpus, który stanowiły wybrane dyskursy polityków wzbogacony został o fragmenty tekstów pochodzących z dokumentacji organów politycznych Unii Europejskiej, które wykorzystane zostały jako przykłady użycia konektorów dyskursywnych w obydwóch językach w ramach tego samego dokumentu.

Wspomniana wcześniej część aplikacyjna pracy przedstawia studium konektorów dyskursywnych oraz ich znaczenie. Jednym z celów było porównanie użycia i znaczenia konektorów w języku hiszpańskim i polskim ze względu na możliwość uzyskania tych samych efektów dyskursywnych. Ponadto studium obejmuje porównanie hiszpańskiego i polskiego znacznika użytego w podobnym kontekście i reprezentujące to samo, bądź zbliżone znaczenie semantyczne.

Istotny w analizie jest fakt, że obejmuje ona również relatywnie szeroki wachlarz funkcji, jakie pełnią konektory dyskursywne oraz syntezę ich najważniejszych klasyfikacji.

W pracy nie zostały omówione wszystkie istniejące konektory dyskursywne ze względu na wspomnianą wcześniej obszerność tematu. Uwaga skupiona została na czterech wybranych konektorach, należących do różnych grup. Wybór umotywowany był częstotliwością użycia konektorów w języku hiszpańskim: *bueno* i *dobrze*, *pues* i *więc/otóż*, *además* i *ponadto* oraz *precisamente* i *właśnie*, a także ze względu na szeroki zakres funkcji, jakie pełnią w dyskursie oraz aspekty, jakie prezentują z punktu widzenia analizy komparatywnej w ramach lingwistyki kulturowej.

Każdemu z konektorów poświęcony został jeden podrozdział, zawierający opis dotychczasowych badań przeprowadzonych w odniesieniu do każdego z czterech wybranych konektorów, prezentację pojęć prostych lub struktur pojęciowych, charakteryzujących każdy znacznik. Na podstawie semantycznej analizy znaczenia hiszpańskiego konektora, przedstawione zostały polskie odpowiedniki, w jak największym stopniu zbliżone pod względem struktury pojęciowej i występowania w dyskursie. Ze względu na semantyczno-pragmatyczny charakter analizy, przedstawione zostało również porównanie znaczenia konceptualnego i znaczenia konektorów w użyciu. Poza źródłami bibliograficznymi przytoczonymi w pracy w celu zbadania, opisanego, porównania polskich odpowiedników wybranych konektorów dyskursywnych w języku hiszpańskim, wykorzystaliśmy znajomość i kompetencje ojczystego języka, jakim jest dla nas język polski.

Obserwując częstotliwość użycia *bueno* i *dobrze* oraz *pues* i *więc/otóż*, zauważamy, iż mimo że występują w dyskursach polityków użytych w ramach badanego korpusu oraz spełniają funkcje i role wynikające z ich cech semantycznych i pragmatycznych omówionych w każdym z podrozdziałów, to znacznie częściej pojawiają się w komunikacji o charakterze nieformalnym. Z kolei, porównując *además* i *ponadto* oraz *precisamente* i *właśnie* dostrzegamy, iż znacznie częściej ich użycie jest w kontekście formalnym, nie wykluczając przy tym ich użycia w rejestrze nieformalnym.

Przedstawione w pracy konektory dyskursywne oraz ich analiza pozwala na stwierdzenie, że zarówno w formie przyimków, partykuł, czy innych form lub wyrażań, otrzymują w procesie komunikacji znaczenie dyskursywne, będące dodatkowym, w stosunku do podstawowego, konceptualnego. W danym kontekście i dzięki pojęciom prostym i strukturom pojęciowym mogą stać się znacznikami dyskursu reprezentującymi daną cechę tylko w kontekście danego użycia.

W naszym przekonaniu, przeprowadzone analizy pozwoliły stwierdzić i pokazać, iż każdy konektor dyskursywny odznacza się funkcją i znaczeniem w dyskursie. Poszukując odpowiedników najbardziej zbliżonych do hiszpańskich konektorów w języku polskim,

wykorzystaliśmy zarówno elementy semantyczne, jak i pragmatyczne w celu przedstawienia najodpowiedniejszych ekwiwalentów. W tym miejscu warto jeszcze raz nadmienić, iż niniejsza praca nie ma charakteru traduktologicznego, lecz językoznawczy, wobec tego poszukiwanie tłumaczeń nie stanowiło nadrzędnego celu badań, aczkolwiek dekompozycja semantyczna umożliwiła wskazanie najbliższego konceptualnie odpowiednika w języku polskim.

Podsumowując analizę przeprowadzoną w ramach studium konektorów dyskursywnych można stwierdzić, że wpisuje się ona w ramy lingwistyki kulturowej oraz może mieć zastosowanie praktyczne, w szczególności ze względu na charakter semantyczno-pragmatyczny, z punktu widzenia prac traduktologicznych oraz fakt, iż obszar ten stanowi wciąż *novum* w zakresie przygotowanych badań komparatywnych hiszpańsko-polskich w wykorzystaniem teorii dekompozycji semantycznej.

Jednocześnie nasuwa się refleksja, iż wiele kwestii oraz stwierdzeń przedstawionych w niniejszej pracy, ze względu na złożoność tematu, różnorodność funkcji konektorów i wciąż dynamicznym rozwoju języka, może być analizowana wieloma i różnorodnymi metodami przy wykorzystaniu innych odpowiedników, zgodnie w językową wizją świata reprezentowaną przez użytkowników danego języka.

The study of functions of discourse markers from the perspective of cultural linguistics

Agnieszka Kamieniecka

Summary

The purpose of this work is to analyze the uses and characteristics of selected discourse markers and to compare their semantic and discursive meanings in Spanish and Polish. In order to be able to fully capture the most important aspects of the issues addressed, the method of semantic decomposition has been applied, simultaneously taking into account pragmatic tools, together with analysis of discourse, along with the support of the theory of argumentation.

Connectors, also referred as discourse markers, are used for an overall better understanding of information transmitted in discourses. As a category, they can be regarded as language units expressing the particular intended effect, represented in different way and form in different languages and linguistic visions of the world. Presented research is dedicated to the concept of discourse marker and is focused primarily on semantic and pragmatic dependencies in the light of cultural linguistics.

By linguistic analysis based on selected discourses, we have tried to indicate how the language, especially its formal registry which is used by politicians, uses various forms to reflect the reality and in accordance with the intention and objective of the sender of the message in a communication. Discourse markers run mechanisms that allow to present the content of message transmitted, leaving the margin for the techniques of manipulation to be applied.

In accordance with the main objective of the present work, a cultural linguistic analysis was carried out, taking into consideration the linguistic vision of the world, all of which was based on several additional and supporting purposes. Among them, there are: the identification and systematization of the contribution of many theories concerning the discourse markers, the representation of the characteristics of the discourses of politicians together with the most important elements which constitute the political language along with key tools used in this type of discourses. In addition, present thesis shows the characteristics of the most important concepts of argumentation, namely the notion of context and meaning. The work is also an

attempt to present selected linguistic tools and strategies within the framework of cultural linguistics.

A significant aspect in the intercultural comparative study is the fact that each language represents strategies that may be considered as discursive. In many cases, this type of discursive function is manifested in Spanish by the discourse marker, while in another language, such as Polish, it might be expressed through verbal periphrases or adverbs. From a methodological point of view, in the herewith analysis of discourse markers, selected theories have been chosen. Thanks to them, characteristics originating from the field of pragmatics, discourse analysis and theory of semantic decomposition could be presented. Special focus has been given to the theory of semantic decomposition based on the grammar founded on the semantics initiated by S. Karolak and B.K. Bogacki (1991), which has been adapted and extended for comparative studies of the Polish-Spanish in the area of cultural linguistics by J. Wilk-Racińska (2009, 2012).

Four chapters of this work divide it into two parts, theoretical and applicative, in which the focus was dedicated to the contextual use of discourse markers, the Polish expressions that can be considered as equivalents to the Spanish discursive markers. In reference to the comparative nature of this work, it should be underlined that the presentation of translations of each of the connectors was not the objective of the research. The analysis of the importance of semantic meaning of connectors and discourse markers was part of the methodological element. The results of the analysis are an attempt to fill in the gap, resulting from the relatively small number of research conducted from the point of view of semantics and pragmatics. The study was based on semantic meaning of discourse markers taking as the example the discourses of politicians and their Spanish-Polish comparison within cultural linguistics framework.

The analysis was preceded by a theoretical basis. The first part, consisting of three chapters, includes an overview of the most important concepts and outline of Discourse Analysis, Pragmatics, cultural linguistics, and achievements and contribution of the theoretical research on discourse markers needed to complete the study of the functions of the connectors conducted in the second part of the work.

The first chapter covers the most important issues related to the theory of Discourse Analysis, its basic principles and concepts. It covers also the most important aspects of the text cohesion and the importance of context. Additionally, key features of the political discourse have been presented due to the nature of a selected corpora.

The next chapter is a presentation of the current state of research on discourse markers. The first point presented in this chapter is an attempt to present the current state of research in

the most exhaustive manner. In order to fulfill this objective, we have decided to systematize functions, classifications and definitions of the subject. Although many of the contributions concerning discursive markers approached in the second chapter have had impact and represented importance in this field, to further research on the subject of this work the classification of the discourse markers presented by M.A. Martín Zorraquino and J. Portolés (1999) was selected.

Due to the pragmatic nature of the study of the connectors we have conducted, it was crucial to present some selected and important concepts of the Relevance Theory (D. Sperber, D. Wilson), Theory of Argumentation (J.C. Anscombe, O. Ducrot) and the Theory of Politeness (P. Brown, S. Levinson). These considerations are important at the moment of the description of the meaning and the role of the modalization phenomenon and of the ways of its representation in the discourse. One of the forms of mitigation there are the expressions used in the discourse and whose role may be executed by discourse markers.

The third chapter contains reflections on language and culture and it was the basis for presenting how to bring intercultural contrastive research, in particular, the subject of the linguistic vision of the world, into the analysis of discourse markers. Additionally, one of the major concepts presented in this part of the work is meaning, crucial for the further studies of the theory of semantic decomposition.

After specifying the basics and the most important assumptions and objectives of cultural linguistics, a methodology derived from the theory of semantic decomposition of J. Wilk-Racięska was used for the analysis of discourse markers in the further parts of the work.

To be able to carry out a contrastive analysis and compare the discourse markers in Spanish and their representatives in Polish, it was necessary to use the original texts which were, in majority of cases, the discourses of politicians in each of the analyzed languages. The selected corpora was enriched with fragments coming from documents originating from political authorities of the European Union institutions, which have been used as examples for the use of the connectors in both languages, originating from the same document.

The previously mentioned applicative part shows the thorough study of discourse markers and their importance. One of the objectives was to compare the application and meaning of the connectors in Spanish and Polish discourses taking into consideration their ability to evoke the same or similar effects. Comparison of Spanish and Polish connectors used in similar context and containing the same or similar semantic meaning.

In addition, what is significant in the analysis, it is the fact that it also includes a representation of the plentitude of functions that discourse markers perform. Within the below

work, all discourse markers have not been addressed due to the limitation of our work needed due to the previously mentioned wide scope of the topic. Attention has been focused on four selected connectors, belonging to different groups, as per the classification chosen. The choice was motivated by the frequency of use of the connectors in Spanish: *bueno* and *dobrze*, *pues* and *więc/otóż*, *además* and *ponadto*, *precisamente* and *właśnie* along with a wide range of functions and aspects in discourse shown from the point of view of comparative analysis in the context of cultural linguistics.

For each of the connectors, an individual section has been dedicated. Every chapter contains the description of the existing studies concerning each of selected discourse marker, the presentation of its simple concept or conceptual structures. Moreover, on the basis of the semantic analysis of the meaning of the Spanish connector, the Polish representation, as similar as possible in terms of the conceptual framework and semantic meaning within the discourse, was presented. Due to the semantic and pragmatic nature of the analysis, the comparison of the conceptual meaning and discursive meaning was also taken into consideration. In addition to the sources cited in our bibliography, which we used to work with, examine, describe, compare the Polish equivalent of selected connectors in Spanish, we have used the knowledge and competence of the native language, which is for us the Polish language.

By observing the frequency of usage of *bueno* and *dobrze* and *pues* and *więc/otóż*, we noticed that, although they occur in discourses of politicians and they fulfill the functions and roles assigned which are the result of their semantic and pragmatic characteristics, and it was observed that for them it is more likely to appear in an informal communication. On the other hand, when comparing: *además* and *ponadto* and *precisamente* and *właśnie*, more often their usage indicates formal context and usage, nevertheless, it does not exclude their application within informal register.

The connectors presented in the work and their analysis allow to conclude that, both in the form of adverbs, particles, or any other forms or expressions, they receive, in the process of communication, the meaning of the use which is second meaning, along with the conceptual one. In a given context and thanks to simple notions and conceptual structures, various expressions can become discourse markers representing the feature only in the context of particular use.

In our opinion, the analysis carried out allowed to show and state that each connector has a function and meaning in discourse. By the research of the best, the most similar representation of the Spanish connectors in Polish we used both the semantics and pragmatics in order to provide the most appropriate equivalent. At this point, it is worth to note once again

that this work was not aimed to focus on translation aspects, but linguistic, in consequence, the search for translations was not the primary objective of the research. Nevertheless, semantic meaning and analysis of simple notions allowed a better efficiency in choosing the most appropriate, in our opinion, connector in Polish as the equivalent.

In conclusion, the analysis conducted in the framework of the study of the discourse connectors is part of the framework of cultural linguistics and can have practical application, in particular due to its semantic-pragmatic nature. From the point of view of the translation research, such study based on semantic decomposition is still a *novum* in the field of comparative Spanish-Polish studies, which is why, as per our opinion, this work might contribute to broadening of the scope of current and further studies both in translation area and linguistic.

At the same time, a reflection rises, that many of the issues and findings presented in this work, due to the complexity of the topic, a variety of features of the connectors and still dynamic language development, admitted that could be analyzed by means of different methods and approaches, other ways, or by using other representations with regards to the connectors used and in relation to the linguistic vision of the world of the users of language.